

Tiedekunta/osasto/laitos

HuTK / Suosalu

Tekijä

Vuo l a b, Kaarina

Työn nimi

Man vai maid? Davvisämegiela relatiiva- ja interrogatiivapronomena mu ovttaidlogu akkusatiivahamiid vallasupmifunksuvnnas

Oppiaine

Saamen kieli ja

saam. kulttuuri

Työn laji Pro
gradu

-tutkielma

Aika

Tammikuu 1996

Sivumäärä 100 + 1

liite

objeavtta

Tiivistelmä

(Man vai maid? Pohjoissaamen relatiivi- ja interrogatiivipronominin mii yksikön akkusatiivimuotojen distribuutio objektin funktiossa)

Tarkastelen tutkielmassani pohjoissaamen relatiivi- ja interrogatiivipronominin mii yksikön akkusatiivimuotojen man ja maid valintaa objektin funktiossa relatiivi- ja epäsuorassa kysymyslauseessa. Lähestyn ongelmakenttää syntaksin, semantiikan ja pragmatiikan näkökulmista. Pyrin tutkielmassani kuvaamaan saamen kielen relatiivi- ja epäsuoria kysymyslauseita sekä pohdin näiden lauseiden suhdetta vertaillurakenteisiin. Koetan myös antaa jonkinlaisen kuvan akkusatiivista objektin sijana pohjoissaamessa sekä selvitän akkusatiivimuotojen historiallista taustaa ja akkusatiivin kehitystä objektin sijaksi.

Tutkielmani on korpustutkimus: tutkimusaineistona on 15 lähinnä kaunokirjallista teosta, joista koostui yhteensä 338 relatiivilauseetta ja 228 epäsuoraa kysymyslauseetta. Keskeisimmät lähestymismetodit ovat: tuntomerkkisyys, spesies, lähdekirjallisuudessa keskeinen relatiivilauseen ja epäsuoran kysymyslauseen semanttinen tyypitys sekä alisteisen lauseen predikaattiverbin aspekti.

Pääpaino tutkielmassani on relatiivilauseissa, koska tuntomerkinen muoto man esiintyy aineistossani ainoastaan tässä sivulauseetyypissä. Tavallisimmin man liittyy substantiivikorrelaattiin (88,5 %). Nominaalilausekkeen referenttiä identifioivassa restriktiivisessä relatiivilauseessa, varsinkin kvanttori- ja superlatiivirakenteen yhteydessä sekä vapaassa relatiivilauseessa, tuntomerkinen objektimuoto on suhteellisen harvinainen. Vapaassa relatiivilauseessa tuntomerkitä muotoa ei esiinny lainkaan. Tässä relatiivilauseessa relatiivipronomini on indefiniittinen (kuten interrogatiivipronomini epäsuorassa kysymyslauseessa). Myös determinatiivia sisältävät relatiivikonstruktiot näyttävät suosivan tuntomerkitöntä muotoa. Neutraalisissa tapauksissa, joissa substantiivikorrelaatti on spesifinen mutta indefiniittinen, tuntomerkinen muoto näyttää käytettävän.

Olen käsitellyt tutkielmassani myös korrelaatti-NP:n referentin ominaisuuksia ('jaollinen/jaoton'). Jaottomissa tapauksissa tuntomerkinen muoto on huomattavasti yleisempi kuin jaollisissa tapauksissa. Akkusatiivimuodon valintaan näyttäisi vaikuttavan myös alisteisen lauseen predikaattiverbin aspekti: substantiivikorrelaattiin viittavissa resultatiivisissa relatiivilauseissa tuntomerkinen muoto man on jopa hiukan yleisempi kuin tuntomerkitön muoto maid.

Kokoavasti mainittakoon, että mii-pronominin akkusatiivimuodon valintaan näyttäisi vaikuttavan sekä korrelaatti-NP:n spesies että alisteisen lauseen aspekti. Koska man-tapauksia aineistossani oli absoluuttisesti vähän, vain 60 tapausta, niin näiden seikkojen vaikutusta distribuutioon olisi tutkittava suuremmalla aineistolla. Tapauksen vähyys johtunee mm. kielioppien vaikutuksesta.